

УДК 821.111

МАТУСЯК Галина – кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри публічного управління, права та гуманітарних наук, Херсонський державний аграрно-економічний університет, вул. Стрітенська, 23, Херсон, 73006, Україна (h.bokshan@gmail.com)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7430-8257>

DOI: <https://doi.org/10.24919/2522-4565.2024.60.10>

Бібліографічний опис статті: Матусяк, Г. (2024). Патерни родинної травми в романі Агнети Плеєль «Зима в Стокгольмі». *Проблеми гуманітарних наук: збірник наукових праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія «Філологія»*, 60, 81–87, doi: <https://doi.org/10.24919/2522-4565.2024.60.10>

ПАТЕРНИ РОДИННОЇ ТРАВМИ В РОМАНІ АГНЕТИ ПЛЕЄЛЬ «ЗИМА В СТОКГОЛЬМІ»

Анотація. У романі «Зима в Стокгольмі» Агнета Плеєль зображує спроби головної героїні зрозуміти причини своєї внутрішньої дезінтеграції та проблем в особистому житті. Мета статті – ідентифікувати патерни родинної травми у творі шведської письменниці та визначити їхню роль у психологізації образу головної героїні. Методологічна основа дослідження – праця американського психолога М. Волінна «Це почалося не з тебе. Як успадкована родинна травма формує нас і як розірвати це коло», у якій науковець обґрунтовує транспоколінневий характер травматичного досвіду та пропонує шляхи до зцілення. Попри те що роман А. Плеєль «Зима в Стокгольмі» перекладений українською мовою і виданий ще 2019 року, він до цього часу перебуває поза належною увагою літературознавців. З огляду на брак публікацій про цей твір і потребу заповнити наявну лакуну, вважаємо тему нашої розвідки актуальною, а її наукову новизну вмотивовуємо тим, що роман А. Плеєль уперше проаналізований у вітчизняному літературознавстві як художня проєкція успадкованої родинної травми. Використання праці М. Волінна як методологічної основи дослідження уможливило ідентифікацію патернів родинної травми в романі А. Плеєль «Зима в Стокгольмі». Головна героїня твору в процесі самоаналізу й інтерпретації снів виявила причини внутрішніх конфліктів і проблем у стосунках із чоловіками: емоційний розрив з матір'ю та злиття з переживаннями батьків. Намагання заслужити любов, яку вона недоотримала в сім'ї через деструктивні стосунки, спричинило надмірну відповідальність, прагнення всіх задовольнити й брати весь тягар на себе, відчуття перенавантаження, страх втратити близькість, проблеми з жіночністю, емоційну неприступність і постійну тривожність. Головна героїня усвідомила, що стоїть за її конфліктами, і прийняла батьків після їхнього примирення, а це допомогло їй зцілитися від колишніх образ і визволитися від старих поведінкових моделей. Перспективи подальших досліджень роману «Зима в Стокгольмі» вбачаємо у вивченні образу головної героїні у вимірах гендерних студій.

Ключові слова: патерни родинної травми, психологізація, поведінкові моделі, самоаналіз, оніричні візії.

MATUSIAK Halyna – Candidate of Philological Sciences, Associate Professor, Associate Professor at the Department of Public Management, Law, and Humanities, Kherson State Agrarian and Economic University, 23 Stritenska str., Kherson, 73006, Ukraine (h.bokshan@gmail.com)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7430-8257>

DOI: <https://doi.org/10.24919/2522-4565.2024.60.10>

To cite this article: Matusiak, H. (2024). Paterny rodynnoi travmy of romani Agnety Pleiel “Zyma v Stokholmi” [Patterns of family trauma in Agneta Plejel’s novel “Winter in Stockholm”].

Problemy humanitarnykh nauk: zbirnyk naukovykh prats Drohobytskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Ivana Franka. Seriiia «Filolohiia» – Problems of Humanities. “Philology” Series: a collection of scientific articles of the Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University, 60, 81–87. doi: <https://doi.org/10.24919/2522-4565.2024.60.10> [in Ukrainian].

PATTERNS OF FAMILY TRAUMA IN AGNETA PLEJEL'S NOVEL “WINTER IN STOCKHOLM”

Summary. *In her novel “Winter in Stockholm”, Agneta Plejel depicts the female protagonist's attempts to understand the causes of her internal disintegration and problems in personal life. The article aims to identify the patterns of family trauma in the Swedish author's work and define their role in psychologizing the main character. The methodological foundation of the research is the study of the American psychologist, M. Wolynn, “It didn't start with you: how inherited family trauma shapes who we are and how to end the cycle”, in which the scientist substantiates the transgenerational nature of traumatic experiences and proposes ways to heal them. Though A. Plejel's novel “Winter in Stockholm” was translated into Ukrainian and published in 2019, it still remains without due attention from literary critics. Since there is a lack of publications about this works and need to fill the existing gap, we deem the topic of our article relevant. Its scientific novelty can be explained by the fact that A. Plejel's novel is first analyzed in Ukrainian literary studies as a literary projection of inherited family trauma. Using M. Wolynn's study as a methodological foundation of the research allowed us to identify the patterns of family trauma in A. Plejel's novel “Winter in Stockholm”. While performing self-analysis and interpreting her dreams, the protagonist finds out that the emotional break with her mother and merging with her parents' experiences caused her internal conflicts and problems in relationships with men. The attempts to earn love which she did not receive in her family due to destructive relationships led to excessive responsibility, the desire to satisfy everyone and take all the burden on herself, the state of being overloaded, the fear of losing intimacy, problems with femininity, emotional unavailability, and constant anxiety. The main character realized what was behind her conflicts and accepted her parents after they had reconciled. It helped her recover from her past insults and feel free from old behavioral patterns. The prospects of further research into the novel “Winter in Stockholm” can be seen in studying the protagonist's figure in the dimensions of gender studies.*

Key words: *patterns of family trauma, psychologization, behavioral models, self-analysis, oneiric visions.*

Постановка проблеми. У фокусі психологічного роману перебувають емоції та почуття персонажів, а динаміка їхнього внутрішнього світу є важливішою за зовнішні події. Художня оптика цього жанрового різновиду допомагає читачеві помічати найтонші порухи людської душі й бачити її найглибші рівні, слідкувати за розгортанням ментальних процесів, інтелектуальних рефлексій і формуванням суджень. Палітра переживань героїв охоплює чуттєві досвіди й реакції різної інтенсивності та природи. Здебільшого в епіцентрі уваги митців опиняються не лише внутрішні розлади й конфлікти, травми та страхи персонажів, а також чинники, які їх зумовлюють, зв'язки «між свідомими і несвідомими частинами психіки» (Барі, 2008, с. 115), що провокують відповідні стани. Наприклад, шведська письменниця, культуролог і літературознавиця Агнета Плеєль у романі «Зима

в Стокгольмі» зображує спроби головної героїні зрозуміти причини своєї внутрішньої дезінтеграції та проблем в особистому житті. Обрана авторкою наративна стратегія сприяє не лише психологізації образу головної героїні, а й візуалізації патернів родинної травми, що призвели до численних сімейних драм.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Попри те що роман А. Плеєль «Зима в Стокгольмі» перекладений українською мовою і виданий ще 2019 року, він до цього часу не здобувся на належну увагу літературознавців. Зокрема, пошук публікацій про цей твір допоміг виявити компаративне дослідження Г. Бокшань, присвячене аналізу матриці індивідуалізації в романах «Любовне життя» О. Луцишиної та «Зима в Стокгольмі» А. Плеєль (Бокшань, 2021). Обґрунтувавши типологічні паралелі й авторську самотність у творах української та шведської

письменниць, науковиця дійшла висновку, що обидві головні героїні є «оригінальною художньою проєкцією процесу індивідуації, в якому вони спочатку переживають душевне спустошення, а потім поступово переходять на етап психічного розвитку і зростання, зрештою досягаючи центру особистісного буття та внутрішньої цілісності» (Бокшань, 2021, с. 237). Переконані, що роман А. Плеєль заслуговує на глибше багатовекторне дослідження, а його інтерпретаційний потенціал не може бути вичерпаний кількома статтями.

Актуальність і мета. З огляду на брак публікацій про роман А. Плеєль «Зима в Стокгольмі» й потребу заповнити наявну лакуну, вважаємо тему нашої розвідки актуальною й такою, що є перспективною в аспекті вивчення стратегій психологізації образу головної героїні. **Мета статті** – ідентифікувати патерни родинної травми у творі шведської письменниці та визначити їхню роль у психологізації образу головної героїні. Досягнення мети дослідження передбачає виконання таких завдань: 1) визначити зміст поняття «родинна травма» й механізми її діагностики; 2) проаналізувати поведінкову парадигму героїв роману «Зима в Стокгольмі»; 3) виявити патерни родинної травми у взаємодії персонажів твору; 4) з'ясувати своєрідність психологізації образу головної героїні.

Методологічною основою дослідження послугувала праця М. Волінна «Це почалося не з тебе. Як успадкована родинна травма формує нас і як розірвати це коло» (Волінн, 2024), що обґрунтовує транспокліннєвий характер травматичного досвіду.

Виклад матеріалу. Роман А. Плеєль «Зима в Стокгольмі» нагадує щоденникові записи, хоч оповідь ведеться від третьої особи. Ерудиція й інтелектуальний рівень головної героїні, викладачки гуманітарних дисциплін в університеті, дають їй змогу глибоко аналізувати внутрішні власні стани й інтуїтивно прокладати містки між своїми особистісними якостями й поведінковими патернами та родинним вихованням. Час від часу в клаптикових нотатках з'являються спогади про батьків, їхні стосунки та досвід дорослішання головної героїні, що можна розглядати як своєрідний родинний анамнез. Зв'язки між сімейною історією та особистими драмами героїні

оприявлені в романі А. Плеєль у такий спосіб, що читач може встановити залежність між травматичними переживаннями нею подій минулого, зокрема розлучення батьків, та її поведінковими моделями у стосунках із чоловіками. Психолог М. Волінн, який досліджував впливи родинного анамнезу на наступні покоління, для лікування успадкованих травм використовує метод основної мови, під яким розуміє вербалізацію пацієнтами «першопричин фізичних та емоційних симптомів, що не випускають їх з трясовини» (Волінн, 2024, с. 23), виявлених за допомогою спеціальних запитань. Рефлексії головної героїні в романі А. Плеєль виглядають як відповіді на запитання, які вона сама собі ставить, як результати інтуїтивного пошуку основної мови травми. У такий спосіб вона виводить несвідомі патерни на світло усвідомленості (Волінн, 2024, с. 28).

Головна героїня багато уваги приділяє психоаналітичній інтерпретації снів. Вона розуміє роль підсвідомого в оніричних візіях і намагається відшукати в повторюваних образах ключі до пояснення своїх внутрішніх станів і поведінкових реакцій. Зокрема, її цікавить образ чоловіка, затиснутого в лицарські обладунки: «Він помирав, був майже мертвий» (Плеєль, 2019, с. 12). Сюжети снів непокоїли героїню своєю загадковістю, яку вона лише згодом змогла витлумачити: «чоловік у гримучих лицарських обладунках, що кружляв у небі, не був її батьком. І жодним іншим чоловіком не був. Людина в обладунках – це вона. Що більше вона намагалася дати собі раду й бути розумницею, то міцніше стискалися навколо неї обладунки» (Плеєль, 2019, с. 44). Усвідомлення власної скутості, емоційної непроникності привело до болісного висновку, що таку жінку неможливо любити: «Нікому не хочеться обіймати обладунки» (Плеєль, 2019, с. 44). У ще одному сні героїня, отримавши доручення приготувати м'ясо для великої кількості людей, серед його шматків побачила свої ноги. Після пробудження вона намагається розтлумачити цей сон, осягнути його символіку: «Усе життя вона займалася ось чим: подавала шматки власного м'яса, щоб нагодувати інших. Позбутися навіть своєї основи, власних ніг, це, безумовно, велика ціна» (Плеєль, 2019, с. 110).

Героїня зрозуміла, що сама перетворила себе на жертву, відмовляючись від власної сутності на користь інших.

Героїня помічала свою безпорадність у випадках, коли доводилося комусь відмовляти: «Їй здавалося, що відмовити комусь – це завдати настільки глибокої образи, що вона мучилася ще більше, ніж чоловік, якому треба було відмовити» (Плеєль, 2019, с. 18). Утім, вона не усвідомлювала, що цей поведінковий патерн теж закорінений у родинній травмі. М. Волінн пояснює це страхом самотності й втрати близькості та наводить приклад чоловіка, який «часто погоджувався робити те, чого не хотів, і казав те, що не завжди мав на увазі. Він часто говорив «так», коли мав на увазі «ні», а потім у відповідь на почуття гніву на тих, кого він намагався задовольнити, говорив «ні», коли мав на увазі «так» (Волінн, 2024, с. 221).

Героїня відчуває, що втратила зв'язок із собою. Забагато працюючи, намагаючись усім догодити й перебуваючи від цього в постійній напрузі, вона відштовхнула від себе дитину. Героїня несвідомо повторила патерн стосунків із матір'ю, яка, переобтяжена переживаннями через професійну нереалізованість і невдалий шлюб, відсторонилася від доньки. Любов, недоотриману від матері, вона не змогла вповні дати своїй дитині, яка покинула її кілька років тому і з якою нечасто контактувала. М. Волінн називає це «розривом», який провокує в дорослому житті людини низку проблем, пов'язаних із труднощами в побудові повноцінних стосунків із протилежною статтю та дітьми.

Недоотримавши в дитинстві любові від матері, героїня весь час «дозволяла використовувати себе. Щоб заслужити любов. Найбільше вона дозволяла використовувати себе матері» (Плеєль, 2019, с. 113). Жінка відчувала себе відповідальною за все, що відбувалося в її житті, не перестаючи «роз'ятрювати свої недоліки, дорікати собі, вважати себе винною» (Плеєль, 2019, с. 26), тобто виявляла інтернальний локус контролю. Намагання героїні «заслужити» любов проводували зростання відповідальності, яку вона або добровільно брала на себе, або ж інші охоче покладали на неї, відчуваючи її готовність самотійно нести тягар. За М. Волінним,

одним із наслідків родинної травми є бажання дитини полегшити життя батьків, узяти всю відповідальність за їхні проблеми на себе. Саме так почувала себе героїня в романі А. Плеєль: «Старша донька розривалася навіпіл. Вона бігала між батьками, ніби мале лоша, готова взяти на себе ношу. Мале лоша, на яке навантажують ношу. Згодом – уже верблюд. Вона приймала на себе прикрощі батьків. Робила так, щоб заслужити їхню любов» (Плеєль, 2019, с. 91). У сімейному житті ця матриця стосунків визначила характер її взаємин із чоловіком: вона «жалюгідно принижувалася <...>, щоб заслужити його любов. Вона усвідомлює, що «тягнула все на собі. Кінь, верблюд» (Плеєль, 2019, с. 104). М. Волінн називає злиття з переживаннями батьків однією з чотирьох підсвідомих тем, що заважають потоку життя: «Багато з нас підсвідомо бере біль батьків на себе. <...> Коли ми зливаємося з кимось з батьків, то підсвідомо поділяємо аспект їхнього життєвого досвіду» (Волінн, 2019, с. 87).

Перебуваючи на конференції в Мадриді, героїня у вільний від засідань час пішла знайомитися з містом і натрапила на ворожбита Фалькогома, який порадив, що їй необхідно негайно розлучитися. Звільнення від цілком зруйнованого шлюбу та ненадійного чоловіка обіцяло зустріч з новим коханням. Фалькгом був упевнений, що вона заслуговує справжньої любові, тому їй треба лише «звільнити свої почуття і готуватися до нового» (Плеєль, 2019, с. 34). У словах ворожбита закодовано, що попередні чоловіки героїню насправді не любили і що стосунки з ними – це всього лиш наслідок емоційного розриву з матір'ю. Її звільнення з розірванням шлюбу можна пояснити тим, що вона чіплялася за партнера так, як чіплялася за матір через страх втратити близькість.

Героїня намагається розібратися у стосунках із батьком, який покинув родину, коли вона та її сестра були ще дітьми. Офіційно не розлучені, батьки все ж мешкали окремо, що спричинило напругу в стосунках із ними. Батько мав коханок і не приховував цього. Мати намагалася перетягнути дочок на свій бік, називаючи чоловіка «зрадником» і «боягузом», утім, зустрічі з татом не перестали бути для дівчат джерелом радості: «До батька їха-

лося на велосипеді, серце аж гупало. Підстрибом піднятися сходами, п'ять сходинок. Коли батько відчиняв, у грудях спалахувало світло» (Плеєль, 2019, с. 37). Полярні стосунки з батьками гнітили героїню, спричиняли відчуття провини, внутрішнє роздвоєння й біль від необхідності приховувати свою прихильність до батька, який покинув матір. Попри зраду, цей непевний чоловік продовжував бути «опорною точкою», «центром життя» (Плеєль, 2019, с. 38) для доньок, які «таємно продовжували любити батька» (Плеєль, 2019, с. 38). Потреба приховувати прихильність до одного з батьків перед іншим була руйнівною для дітей: «Доньки вважали, що в них із батьком таємний союз, але звідки йому було знати, що вони не уклали пакту з матір'ю?» (Плеєль, 2019, с. 88). Таку ситуацію М. Волінн вважає типовою в нещасливих родин, що спричиняє перейняття патернів поведінки одного з батьків: «Часто дитина буває відкрито вірна одному з батьків, але таємно вірна іншому. Дитина може створювати прихований зв'язок з відкинутими батьками і переймати чи наслідувати те, що в них засуджують як негативне» (Волінн, 2024, с. 93).

Героїня зізнається в страху перед власною статтю, пригадуючи, як її мати переживала гнів чи радше відчай через статеve дорослішання доньки: «У старшої доньки вирости груди, почалися менструації. Мати стала глузливою і злою» (Плеєль, 2019, с. 87). Через це вона соромилася своїх грудей і менструації, що, власне, і є ознаками статевого дозрівання. Через їдкі зауваження матері героїню переповнювала огида до власного тіла. М. Волінн пише що розрив між матір'ю і дочкою призводить до неприйняття своєї статі: «Жінка, що любить та поважає матір, зазвичай не має проблем з жіночністю і більш ймовірно демонструє те, що вона обожає в матері, у своїх стосунках» (Волінн, 2024, с. 226). Невипадковими є розмірковування героїні над трагічною долею А. Рембо, який потерпав через сувору матір – «непохитну, як три броньовані адміністрації» (Плеєль, 2019, с. 45). Героїня так перейнялася драмою його життя, що вирушила в дослідницьку подорож до Африки, намагаючись відшукати там сліди поета.

Брак материнської любові негативно позначився на стосунках із чоловіками,

з якими вона «почувалася недолюбленою». М. Волінн для ідентифікації родинної травми пропонує аналізувати основну скаргу й зазначає, що ті слова, якими людина характеризує батька або матір, здебільшого використовує й на означення партнера. Тобто в такий спосіб авторка засвідчує зв'язок проблеми героїні щодо стосунків із чоловіками з родинною травмою, котра усвідомлює свою надмірну емоційну скутість, проте нічого не може з цим вдіяти: «Чому вона не може просто кинутися на землю, рвати на собі волосся і кричати од відчаю, що її не люблять, – як інші жінки, як нормальні жінки?» (Плеєль, 2019, с. 53). Тяжко переживаючи свій біль через кохання чоловіка до іншої жінки, героїня починає усвідомлювати причини своїх особистих негараздів: вони закорінені в розриві з матір'ю, у віддаленні від неї та в емоційній неприступності. Героїня, «пошматована й роздерта», нарешті побачила «себе у гримучих обладунках, на далекій відстані від живих людей» (Плеєль, 2019, с. 54).

У героїні були «напружені стосунки» з грошима, які вона пояснювала непорозуміннями і сварками через них між батьками. Вона намагалася стати фінансово незалежною, самостійно заробляти стільки, щоб вистачало на покриття звичних рахунків: «Вона хоче свободи, зокрема від грошей, тому їх має бути достатньо» (Плеєль, 2019, с. 72). Але саме це і спричиняло труднощі у стосунках із протилежною статтю: «Зрештою у чоловіка виникає непереборна потреба звільнитися від турботи цієї жінки. Це їй зрозуміло, ніхто не може піклуватися про неї, вона цього не дозволяє. До неї не підступитися» (Плеєль, 2019, с. 72). Звичка обходитися без турботи матері переростає у неприйняття турбот інших людей. У цьому контексті слушною є думка М. Волінна: «Коли дитина бере на себе тягар батьків (свідомо чи підсвідомо), вона втрачає можливість здобути досвід того, кому дають, і може потім мати труднощі з отриманням користі від стосунків у житті. Дитина, що піклується про батьків, часто вигадує собі позитивний патерн надмірного напруження і створює програму звичного відчуття перенавантаженості» (Волінн, 2024, с. 89). Героїня навіть рахунки в ресторанах за спільні трапези з чоловіками оплачує самостійно. Її правила – «ніколи ні про

що не просити», «агресивно платити самій» (Плеєль, 2019, с. 77). Самостійна жінка створює дискомфорт для чоловіків, позбавляючи їх права демонструвати свою владу: «У чоловіків, з якими вона була, такий спосіб життя викликав легке відчуття провини – наче вони легковажні, марнотратні або необачні» (Плеєль, 2019, с. 72).

Героїня згадує, що п'ятнадцятирічною дівчинкою хотіла поїхати на платні мовні курси за кордон і що це спричинило сварку між батьками. Батько, який ніколи не покидав країни, вважав це марнотратством, тоді як мати вбачала в цьому користь, адже сама часто подорожувала і знала багато мов. Ця ситуація послугувала тригером для рішення доньки стати фінансово незалежною від батьків: «Від свого шістнадцятиліття вона старалася заробляти сама, працювала на вихідних, на канікулах» (Плеєль, 2019, с. 76). Утім, навіть цього батьки не помітили, бо були «надто зайняті власною руйнацією. <...> Вони не зважали на власних дітей, були втягнуті у свою затяту боротьбу» (Плеєль, 2019, с. 77). Проте героїня була лише позірно самостійною: «Вона опинялася в тенетах залежності, яку складно розтлумачити. Розрив стосунків давався їй титаничними зусиллями» (Плеєль, 2019, с. 77).

Героїня робить екскурс у минуле матері, у драму її життя: не вдалося здійснити те, чого прагнули батьки. Напруга через великі очікування щодо неї в музиці і шлюб із чоловіком, якого поглинула пристрасть до науки, призвели до погіршення стосунків у родині: «Не розуміли поривань одне одного» (Плеєль, 2019, с. 83). Вразлива жінка часто плакала, почувалась невдахою. Героїня пригадує епізод із дитинства, коли захворіла і попросила матір пограти для неї на віолончелі: дівчинці здалося, що вона пливла на човні серед мальовничих краєвидів. Своім проханням вона втішила матір, котра марила музикою: «Вона все життя цього прагнула» (Плеєль, 2019, с. 85). Тут також авторка підкреслює брак любові, від якого потерпала героїня. Її мати страждала від своєї нереалізованості у професії та родинному житті: «Я взагалі ні на що не здатна. Навіть матір'ю не вмію бути» (Плеєль, 2019, с. 87). Вона усвідомлює свою провину у вихованні дітей, що відбулося на особистому житті обох: «Жодній з моїх доньок

не пощастило в любові. З нами щось не так» (Плеєль, 2019, с. 112). У романі підкреслено залежність доньок від матері, яка була травматичною: «Закон сполучених посудин. Мати і доньки – вони плавали в одній рідині» (Плеєль, 2019, с. 113). М. Волінн зазначає, що діти успадковують від матері її страхи та тривоги. Героїня усвідомлює всю гіркоту цього спадку та його згубний вплив на власну долю: «Мати вселила в неї такий страх – страх самогубства, невдачі або нещасних випадків, – що її переповнювала тривога навіть після одного дня без розмови» (Плеєль, 2019, с. 83).

Героїню втішило примирення, яке відбулося незадовго до смерті батьків. Вони зустрілися й тепло поспілкувалися без докорів і сварки. Героїня підкреслює, що з дитинства відчувала відповідальність за стосунки між батьками: «Малою вона завжди непокоїлася, коли батьки розмовляли, завжди була напоготові, щоб утрутитися, відволікти їх» (Плеєль, 2019, с. 144). М. Волінн вважає, що для відчуття радості життя необхідно «відновити розірвані стосунки з батьками» (Волінн, 2024, с. 90). Остання зустріч батьків ніби зцілила травму героїні, таку болючу впродовж життя: «Щось між ними налагодилося. Щось завершилося так, як мало завершитися» (Плеєль, 2019, с. 146).

М. Волінн переконаний, що «коли ми усвідомлюємо зв'язок з тим, що стоїть за нашими страхами та симптомами, ми відкриваємо нові можливості для розвитку. Іноді самого лише нового розуміння достатньо, щоб змінити старі болісні образи, які ми в собі тримаємо, й ініціювати полегшення, яке можна відчути в глибині свого тіла» (Волінн, 2024, с. 71). Героїня шляхом глибокої саморефлексії усвідомила, що не потребує більше стосунків, у яких їй знову доведеться брати весь тягар на себе й робити так, щоб заслужити любов чоловіка. Вона відмовилася від продовження романтичних стосунків з Еммом – науковцем із Сербії. Самоаналіз став для неї своєрідною терапією, що допомогла віднайти основну мову травми й зцілитися через прийняття батьків.

Висновки. Використання праці М. Волінна як методологічної основи дослідження уможливило ідентифікацію патернів родинної травми в романі А. Плеєль «Зима

в Стокгольмі». Головна героїня твору в процесі самоаналізу й інтерпретації снів виявила причини внутрішніх конфліктів і проблем у стосунках із чоловіками: емоційний розрив з матір'ю та злиття з переживаннями батьків. Намагання заслужити любов, яку вона недоотримала в сім'ї через деструктивні стосунки, спричинили надмірну відповідальність, прагнення всіх задовольнити й перебирати тягар сімейних клопотів на себе, відчуття перенавантаження, страх втрати близькості, проблеми з жіночністю, емоційну неприступність і постійну тривож-

ність. Головна героїня усвідомила, що стоїть за її конфліктами, і прийняла батьків після їхнього примирення, а це допомогло зцілитися від колишніх образ й відчутти свободу від старих поведінкових моделей. Зображення письменницею не лише особистих проблем персонажів твору, але і їх чинників дало змогу створити рельєфні художні образи й досягти високого рівня психологізму.

Перспективи подальших досліджень роману «Зима в Стокгольмі» вбачаємо у вивченні образу головної героїні у вимірах гендерних студій.

ЛІТЕРАТУРА

- Барі П.** Вступ до теорії : літературознавство і культурологія. Київ : Смолоскип, 2008. 360 с.
- Бокшань Г.** Матриця індивідуації в романах «Любовне життя» Оксани Луцищиної та «Зима в Стокгольмі» Агнети Плеєль. *Діалог мов – діалог культур. Україна і світ. Матеріали XI Міжнародної наукової інтернет-конференції з україністики (29 жовтня – 1 листопада 2020 року)*. Мюнхен : Мюнхенський університет Людвіга-Максиміліана, 2021. С. 231–238.
- Волінн М.** Це почалося не з тебе. Як успадкована родинна травма формує нас і як розірвати це коло. Харків : Віват, 2024. 288 с.
- Плеєль А.** Зима в Стокгольмі. Чернівці : Книги – XXI, 2019. 160 с.

REFERENCES

- Berry, P.** (2008). *Vstup do teorii: literaturoznavstvo i kulturolohiia [Introduction to theory: literary studies and culturology]*. Kyiv: Torch [in Ukrainian].
- Bokshan, H.** (2021). Matrytsia indyviduatsii v romanakh “Liubovne zhyttia” Oksany Lutsyshynoi ta “Zyma v Stokholmi” Ahnety Pleiel [Matrix of individuation in the novels “Love life” by Oksana Lutsyshyna and “Winter in Stockholm” by Agneta Plejel]. *Dialoh mov – dialoh kultur. Ukraina i svit. Materialy XI Mizhnarodnoi naukovoï internet konferentsiï z Ukrainistyky (29 zhovtnia – 1 lystopada 2020 roky) – Dialogue of languages – dialogue of cultures. Proceedings of the 11th International Conference in Ukrainian Studies (October 29 – November 1)*, 231–238. Munich: Ludwig Maximilian University of Munich [in Ukrainian].
- Wolynn, M.** (2024). *Tse pochalosia ne z tebe. Yak uspadkovana rodynna travma formuie nas i yak rozirvaty tse kolo [It didn't start with you: how inherited family trauma shapes who we are and how to end the cycle]*. Kharkiv: Vivat [in Ukrainian].
- Pleiel, A.** (2019). *Zyma v Stokholmi [Winter in Stockholm]*. Chernivtsi: Books – XXI [in Ukrainian].